KOHTUJURISTI ETTEPANEK

L. A. GEELHOED

esitatud 10. märtsil 2005 [1]

I. Sissejuhatus

1. Käesoleva kohtuasja esemeks on kaks eelotsuse küsimust, mille Korkein oikeus (riigikohus, Soome) esitas Euroopa Kohtule seoses Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. juuni 1998. aasta direktiivi 98/37/EÜ masinaid käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta [2] ja EÜ artiklite 28 ja 30 tõlgendamisega. Ta soovib eelkõige teada, kas ühenduse õigus välistab sellise siseriikliku sätte kohaldamise, mis seab teises liikmesriigis valmistatud masina importijale kohustuse — mille rikkumine toob kaasa tsiviil- ja kriminaalvastutuse — kontrollida masina ohutust, vaatamata asjaolule, et see kannab CE-vastavusmärgist.

1 — Algkeel: prantsuse.

2 — EÜT L 207, lk 1; ELT eriväljaanne 13/20, lk 349.

II. Asjaolud

2. Äriühingu Peltitarvike Oy töötaja R. Pöyryga juhtus 17. novembril 1998 tema töökohal raske õnnetus, kui ta töötas profiilide painutuspressiga.

3. Eelotsusetaotlusest nähtub, et R. Pöyry meister oli hakanud sel päeval tema abiga vahetama kõnealuse profiilide painutuspressi terasid. Selleks oli meister sisse lülitanud avariilüliti, et katkestada elektrivool. Selle toimingu ajal puudutas R. Pöyry kogemata jalaga masina pedaali. Olgugi et avariilüliti vajutamisel oli elektrivool katkestatud, tingis pedaali puudutamine järsu survega liikumise, mis tekitas R. Pöyry kätele raske vigastuse.

4. Kõnealune Amada Promecam ITS 2 tüüpi profiilide painutuspress, seerianumbriga ITS 2 80 25 B 5 0412, mille tootis Prantsusmaal Prantsuse äriühing Amada Europe ja importis Soome Soome äriühing Ama Prom, mille juhatuse esimees on S. Yonemoto, müüdi ja anti üle äriühingule

Peltitarvike Oy 1995. aasta aprillis. Importimise ajal kandis masin CE-märgist ning tootja väljastatud vastavusavalduses (*certificate of conformity CE relative to working equipments*) seisis:

„The undersigned manufacturer AMADA EUROPE [aadress] certifies that the new below designated equipment hydraulic press brake 80.25 type ITS 2 No Series B 50412 complies with the regulations applicable to it:

— European Reference: 89/392/EEC Directive

— European Standards: EN 292-1, EN 292-2, EN 294, EN 394, EN 418, EN 457, EN 60204

The AIF/S, Organisation authorized by the act from the Labour Department on 11/08/1992, has granted a type-tested certificate of conformity CE for the machine of the ITS 2-type under the number 384-090A-0004-11-94 (No. IAF/S), on the 08/11/94."

5. Helsingin käräjäoikeuses (Helsingi esimese astme kohus, Soome) leidis prokurör süüdistusaktis, et masin on ohtlik ega ole eeskirjadega kooskõlas, kuna see võis hakata pedaalivajutusel tööle täisrežiimil ning avariilüliti ei töötanud nõuetekohaselt. Tema hinnangul oli kasutusjuhend masina ohutu kasutamise tagamiseks liiga lühike ja vigane, juhtpaneel erines kasutusjuhendis toodud skeemist ning kasutusjuhend ei olnud täielikult soome keelde tõlgitud.

6. Helsingin käräjäoikeus luges masina omaduste osas tuvastatuks teatava arvu asjaolusid, mida võib kokku võtta järgnevalt:

— kui võtmega töötav lüliti asetati asendisse 2, võis masin pedaali abil töötada täisrežiimil;

— vajutus masina avariilülitile katkestas üksnes juhtimisseadme toimimiseks vajaliku elektrivoolu, kuid masin jäi pinge alla ja hüdrauliline pump jätkas töötamist;

— avariilüliti kontaktid avanesid rõhu all vähemalt ühemillimeetrise vajutuse puhul. Veel oli vaja vajutada hooba mõned millimeetrid, et saavutada lukustatud positsioon. Avariilüliti seade oli jäik;

— masinaga kaasas olnud kasutusjuhend ei olnud täielikult soome keelde tõlgitud. Juhtpaneel ei vastanud kasutusjuhendis toodud skeemile ja nimetatud skeem oli masina täiesti ohutuks kasutamiseks liiga lühike ja vigane;

— masin töötas tavapäraselt pedaali abil juhitava lahtise mehhanismina ja seda suurel töökiirusel, olgugi et see ei olnud käte vigastamise vältimiseks varustatud muude ohutusseadmetega kui kahe käega opereeritav juhtseade, mis ettevõttes Peltitarvike Oy kehtestatud töömeetodite kohaselt üldiselt kasutuses ei olnud;

— avariilülitit kasutati masina seiskamiseks mehhanismi terade vahetamiseks peaaegu iga päev, kuigi see lüliti ei olnud selleks ette nähtud. Ohutuse tagamiseks oleks pidanud elektrivoolu välja lülitama või valima juhtpaneelil asuva võtme abil madala töökiiruse.

7. Helsingin käräjäoikeuse hinnangul on importija kohustatud hoolitsema selle eest, et tarnitud ja kasutatud masinad oleksid projekteeritud ja toodetud kehtiva korra kohaselt, ning sellest ei piisa, et masin kannab CE-märgist ja et tootja on andnud kirjaliku kinnituse, et masin vastab standarditele. Nimelt ei vabasta need asjaolud importijat kohustusest järgida työturvallisuuslaki (Soome tööohutusseadus) artiklis 40 kehtestatud tööohutuseeskirju, mille kohaselt on masina importija või müüja kohustatud kriminaal- ja tsiviilvastutuse tekkimise ähvardusel hoolitsema selle eest, et masin ei tooks tavapärasel kasutamisel kaasa ohtu õnnetuse tekkimiseks ega seaks ohtu tervist ning et see on projekteeritud ja toodetud vastavalt seaduses ettenähtud eeskirjadele ja nõuetele.

8. Seetõttu määras Helsingin käräjäoikeus S. Yonemotole esiteks rahalise karistuse 30 päevamäära tööohutuse rikkumise ja ettevaatamatusest tervisekahjustuse tekitamise eest ja teiseks kohustas hüvitama R. Pöyryle tekitatud kahju.

9. Helsingin hovioikeus (Helsingi ringkonnakohus, Soome) kinnitas Helsingin käräjäoikeuse otsust ja suurendas rahalist karistust 50-le päevamäärale, vähendades samas veidi kahjuhüvitist.

10. Helsingin hovioikeuse otsuse peale Korkein oikeusele esitatud kassatsioonkaebuses vaidlustab S. Yonemoto väite, et importija peab tagama selle, et masin on projekteeritud ja toodetud vastavalt tunnustatud standarditele, kui see kannab CE-märgist ja sellega on kaasas vastavusavaldus ning kasutus- ja hooldusjuhend. Käesolevas asjas põhinesid CE-märgis ja vastavusavaldus volitatud asutuse väljastatud tõendil, mille kohaselt oli seade kooskõlas direktiividega ja masina vastavale mudelile kohaldatavate standarditega.

11. S. Yonemoto väidab kassatsioonkaebuses samuti, et Soome haldus- ja õigusorganid ei saa EÜ artiklit 28 rikkudes nõuda, et importija peab Soomes kontrollima masinat, mille mudel on teises liikmesriigis heaks kiidetud ja mis kannab CE-märgist. Tema kohustused piirduvad sellega, et ta peab tagama, et tootja lasi asjaomase masina tüübi selleks volitatud asutusel ühenduse õigusnormide kohaselt kinnitada, et ta tarnis selle masina, CE-märgisega, koos kasutus- ja hooldusjuhendiga ja et ta väljastas vastavusavalduse.

12. Neil asjaoludel otsustas Korkein oikeus menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Millised piirid kehtestab ühenduse õigus, võttes arvesse eelkõige direktiivi 98/37 [...] ning EÜ [...] artikleid 28 ja 30, ohutusega seotud kohustustele, mida siseriiklik õiguskord võib CE-märgist kandva masina importijale (või teisele turustusettevõtjale) panna

— enne masina müümist ja

— pärast müümist?

2. Eriti soovitakse selgitusi järgmiste punktide kohta:

a) mil määral ja millistel tingimustel lubab ühenduse õigus kehtestada ohutuse valdkonnas CE-märgist

kandva masina importijale (või teisele turustusettevõtjale) tegutsemis- või kontrollimiskohustuse?

b) kas ja mil moel omab käesolevas asjas toodud ohutusalane puudus mõju importijale (või teisele turustusettevõtjale) pandud kohustuste hindamisele ühenduse õiguse suhtes?

c) kas ja kui, siis mis osas on [...] työturvallisuuslaki (tööohutusseadus) artikli 40 sätted vastuolus ühenduse õigusega, võttes arvesse [...] kirjeldatud kohustuste järgimata jätmisega kaasnevaid kriminaal- ja tsiviilõiguslikke tagajärgi?"

III. Õiguslik raamistik

A. *Ühenduse õigus*

13. Direktiiv 98/37 määrab kindlaks masinatele esitatavad olulised ohutus- ja tervisekaitsenõuded. Direktiiv 98/37 asendas ja kodifitseeris direktiivi 89/392/EMÜ. [3]

14. Direktiivi 98/37 artikkel 2 sätestab:

„1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et käesoleva direktiivi rakendusalasse kuuluvaid masinaid või ohutusseadiseid võib turule viia ja kasutusele võtta ainult siis, kui need nõuetekohase paigaldamise ja hooldamise ning ettenähtud otstarbel kasutamise korral ei ohusta inimeste ega mõningatel juhtudel koduloomade tervist ja ohutust ega kahjusta omandit.

2. Käesolev direktiiv ei mõjuta liikmesriikide õigust asutamislepingut nõuetekohaselt järgides sätestada nõudeid, mida nad peavad vajalikuks, et tagada inimeste ja eelkõige töötajate kaitstus kõnealuste masinate või ohutusseadiste kasutamise korral, tingimusel

3 — Nõukogu 14. juuni 1989. aasta direktiiv 89/392/EMÜ masinaid käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT L 183, lk 9), muudetud nõukogu 20. juuni 1991. aasta direktiiviga 91/368/EMÜ (EÜT L 198, lk 16; ELT eriväljaanne 13/10, lk 300), nõukogu 14. juuni 1993. aasta direktiiviga 93/44/EMÜ (EÜT L 175, lk 12) ja nõukogu 22. juuli 1993. aasta direktiiviga 93/68/EMÜ (EÜT L 220, lk 1; ELT eriväljaanne 13/02, lk 173).

et see ei tähenda, et masinaid või ohutusseadiseid muudetakse käesolevas direktiivis määratlemata viisil.

[...]"

15. Nimetatud direktiivi artikli 3 kohaselt peavad masinad ning ohutusseadised, mis kuuluvad direktiivi reguleerimisalasse, vastama I lisas sätestatud tervisekaitse ja ohutuse olulistele nõuetele.

16. Direktiivi 98/37 artikkel 4 täpsustab:

„1. Liikmesriigid ei keela, piira ega takista oma territooriumil selliste masinate ning ohutusseadiste turuleviimist ja kasutuselevõtmist, mis vastavad käesoleva direktiivi nõuetele.

[...]"

17. Nimetatud direktiivi artikkel 5 sätestab:

„1. Liikmesriigid peavad käesoleva direktiivi kõikidele sätetele vastavaks, kaasa arvatud II peatükis sätestatud nõuetele vastavuse kontrolli menetlus, järgmist:

— masinad, mis kannavad CE-märgist ja millega on kaasas II lisa punktis A nimetatud EÜ vastavusavaldus,

— ohutusseadmed, millega on kaasas II lisa punktis C nimetatud EÜ vastavusavaldus.

Ühtlustatud standardite puudumise korral võtavad liikmesriigid kõik vajalikuks peetavad meetmed, et juhtida asjaomaste osapoolte tähelepanu kehtivatele siseriiklikele tehnilistele standarditele ja tehnospetsifikaatidele, mida peetakse I lisas toodud tervisekaitse ja ohutuse oluliste nõuete nõuetekohase rakendamise seisukohalt oluliseks või asjakohaseks.

2. Kui siseriiklik standard, mis on üle võtnud ühtlustatud standardi, mille kohta käiv viide on avaldatud Euroopa Ühenduste Teatajas, ja mis reguleerib üht või enamat olulist ohutusnõuet, eeldatakse, et kooskõlas kõnealuse standardiga konstrueeritud masinad või ohutusseadised vastavad asjakohastele olulistele nõuetele.

Liikmesriigid avaldavad ühtlustatud standardi ülevõtnud siseriiklike standardite kohta käivad viited.

[...]"

18. Direktiivi 98/37 artikkel 7 näeb ette:

„1. Kui liikmesriik tuvastab, et:

— CE-märgist kandvad masinad või

— ohutusseadised, millega on kaasas EÜ vastavusavaldus,

mida kasutatakse ettenähtud otstarbel, kalduvad ohustama inimeste ja mõningatel juhtudel koduloomade või omandi ohutust, võtab ta kõik vajalikud meetmed, et sellised masinad või ohutusseadised turult kõrvaldada, nende turuleviimist, kasutuselevõtmist või kasutamist keelata või nende vaba liikumist piirata.

Liikmesriigid teatavad komisjonile viivitamata kõik sellised meetmed, põhjendades oma otsust [...].

2. Komisjon peab viivitamata nõu asjaomaste osapooltega. Kui komisjon leiab pärast kõnealust nõupidamist, et meede on põhjendatud, teatab ta sellest viivitamata küsimuse tõstatanud liikmesriigile ja teistele liikmesriikidele. Kui komisjon leiab pärast kõnealust nõupidamist, et meede ei ole põhjendatud, teatab ta sellest viivitamata küsimuse tõstatanud liikmesriigile ja tootjale või tema ühenduses registrisse kantud volitatud esin-

dajale. Kui lõikes 1 nimetatud otsus tuleneb standardite puudustest ja kui otsuse teinud liikmesriik jääb oma arvamuse juurde, teatab komisjon sellest viivitamata komiteele, et algatada artikli 6 lõikes 1 nimetatud menetlus.

3. Kui

— nõuetele mittevastav masin kannab CE-märgist,

— nõuetele mittevastava ohutusseadisega on kaasas EÜ vastavusavaldus,

võtab pädev liikmesriik vajalikud meetmed märgistuse kinnitanud või vastavusavalduse koostanud isiku vastu ning teatab sellest komisjonile ja teistele liikmesriikidele.

[...]"

19. Direktiivi 98/37 artikkel 8 näeb ette, et üldjuhul viib tootja või tema ühenduses registrisse kantud volitatud esindaja läbi ühenduses toodetud masina nõuetele vastavuse kontrolli. Selleks peab ta koostama EÜ vastavusavalduse ning kinnitama masinale CE-märgise, lisaks peab ta koostama nimetatud direktiivi V lisas ettenähtud toimiku. Teatavatele sama direktiivi IV lisas loetletud masinatele, mille ohutegur on suurem, k.a profiilide painutuspress, on kehtestatud rangem sertifitseerimiskord, millesse on kaasatud direktiivi VII lisa alusel registreeritud asutus.

20. Direktiivi 98/37 I lisa punkt 1.7.3 sätestab, et kõikidele masinatele tuleb loetavalt ja kustutamatult märkida vähemalt tootja nimi ja aadress, CE-vastavusmärgis, seeria- või tüübimärgistus, olemasolu korral seerianumber ja valmistusaasta. Masinal peab samuti olema tema tüüpi käsitlev ja ohutuks kasutamiseks oluline täielik teave (nt teatavate pöörlevate osade suurim kiirus jne).

21. Direktiivi 98/37 I lisa punktist 1.7.4 nähtub, et:

— iga masinaga peab olema kaasas kasutusjuhend, mis sisaldab vähemalt teatud andmeid;

— tootja või tema ühenduses asuv volitatud esindaja peab kasutusjuhendi koostama ühes ühenduse keeles ja kasutusele võtmisel peab kõikide masinatega kaasas olema kasutusjuhend originaalkeeles ja kasutusjuhendi tõlge masina kasutajariigi keelde või keeltesse; selle tõlke peab tegema tootja või tema ühenduses asuv volitatud esindaja või isik, kes toob masina kõnealusesse keelepiirkonda;

— kasutusjuhend peab sisaldama masina kasutussevõtuks, hooldamiseks, kontrolliks, töökorra kontrolliks ja vajaduse korral paranduseks vajalikke jooniseid ja diagramme ning kõiki tarvilikke, eelkõige ohutust käsitlevaid juhiseid;

— ükski masinat kirjeldav trükis ei tohi olla kasutusjuhendiga ohutuse seisukohalt vastuolus.

22. Direktiivi 98/37 II lisa A osa, mis reguleerib masinate EÜ vastavusavaldust, täpsustab, et vastavusavaldus peab sisaldama teatud andmeid, k.a tootja või tema ühenduses registrisse kantud volitatud esindaja nime ja aadressi, masina kirjeldust, kõiki asjakohaseid sätteid, millele masin vastab, ja vajaduse korral registreeritud asutuse nime ja aadressi ning EÜ tüübihindamistõendi numbrit või vajaduse korral selle registreeritud asutuse nime ja aadressi, kellele toimik on saadetud vastavalt direktiivi artiklile 8.

23. Direktiivi II lisa A osa sätestab lisaks, et EÜ vastavusavaldus peab olema koostatud samas keeles kui algupärased juhendid ja olema kas masinakirjas või trükitähtedega kirjutatud ja et sellega peab olema kaasas tõlge ühte selle riigi ametlikku keelde, kus masinat kavatsetakse kasutada. See tõlge peab olema tehtud samadel tingimustel kui juhendite tõlge.

24. Direktiivi 98/37 V lisa määrab kindlaks artiklis 8 ettenähtud toimiku sisu, mille tootja või tema ühenduses registrisse kantud volitatud esindaja peab koostama ja säilitama nii, et see on ja jääb kontrollimiseks tema valdusse. Kõnealuse lisa punkti 4 alapunkt a täpsustab siiski, et lõikes 3 nimetatud dokumentatsioon ei pea pidevalt paberkandjal kättesaadav olema, kuid seda peab olema võimalik „esitada niisuguse ajavahemiku jooksul, mis vastab selle tähtsusele". Vastavalt nimetatud lisa punkti 4 alapunktile c koostatakse dokumentatsioon, välja arvatud masina kasutusjuhend, ühes ühenduse ametlikest keeltest.

B. *Siseriiklik õiguslik raamistik*

25. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu koostatud siseriikliku õigusliku raamistiku kirjeldusest ilmneb, et Soome tööohutusseadus sisaldab muu hulgas ka sätteid, mis võtavad siseriiklikusse õigusesse üle direktiivi 89/391/EMÜ.[4]

26. Nimetatud seadus sisaldab ka sätteid, mis seavad kohustusi muudele isikutele kui tööandja. Kõnealused sätted on artikli 40 lõiked 1 ja 2, mis põhikohtuasja ajal kehtinud redaktsioonis on sõnastatud järgmiselt:

„Masina, tööriista või mõne muu tehnilise seade tootja, importija või müüja või mis tahes muu isik, kes võõrandab sellise eseme eesmärgiga see turule viia või seda kasutada, peab hoolitsema selle eest, et:

1) kui see ese viiakse turule või seda tarnitakse sellel maal kasutamise eesmärgiga, ei tooks selle eseme eesmärgipärane kasutamine kaasa ohtu õnnetuse tekkimiseks ega seaks ohtu tervist;

2) see on projekteeritud, toodetud ja vajadusel kontrollitud vastavalt selle kohta käivatele erinormidele ja eeskirjadele; ja

3) see on varustatud tavapäraseks kasutamiseks vajalike ohutuseeskirjadega ning märgistuse ja muu teabega, mis kinnitavad selle vastavust standarditele.

Ese tuleb tarnida koos kohase paigaldamis-, kasutus- ja hooldusjuhendiga. Juhend peab vajaduse korral sisaldama juhtnööre eseme tavapärase puhastamise, parandamise ja reguleerimise ning rikete korral tegutsemise kohta. Neid ülesandeid tuleb arvesse võtta ka ohutusseadiste vajadust hinnates."

27. Nende sätete rikkumine toob kaasa kriminaal- ja tsiviilõiguslikud tagajärjed.

4 — Nõukogu 12. juuni 1989. aasta direktiiv 89/391/EMÜ töötajate tööterviskoiu ja tööohutuse parandamist soodustavate meetmete kehtestamise kohta (EÜT L 183, lk 1; ELT eriväljaanne 05/01, lk 349).

IV. Õiguslik hinnang

A. *Esialgsed märkused*

28. Direktiiv 98/37 kuulub õigusaktide ühtlustamist käsitlevate „uue lähenemisviisi" direktiivide hulka. See kehtestab masinate ja ohutusseadiste projekti ja konstruktsiooni osas olulised tervisekaitse- ja ohutusnõuded ning masinate vastavushindamise, vastavusavalduse ja märgistega seonduvad üksikasjad.

29. Vastavalt direktiivi 98/37 seitsmendale põhjendusele on selle eesmärk tagada turul masinate vaba liikumine, ilma et vähendataks olemasolevat põhjendatud kaitstuse taset liikmesriikides. Direktiiv kehtestab masinate projekti ja konstruktsiooni osas sätted, mis on turvalisema töökeskkonna tagamiseks hädavajalikud ning millele lisanduvad erisätted niisuguste ohtude vältimise kohta, millesse töötajad võivad töö käigus sattuda, samuti sätted, mis käsitlevad töötajate ohutuse korraldamist. Kaheksandast põhjendusest nähtub, et direktiivi 98/37 eesmärk on kõrvaldada vaba liikumise tõkked, mis tulenevad toodete turustamisega seotud siseriiklike õigusaktide erinevustest.

30. Need põhjendused on täpsustatud direktiivi 98/37 artiklites 3 ja 4. Artikli 3 kohaselt peavad direktiivi reguleerimisalasse kuuluvad masinad ning ohutusseadised vastama I lisas sätestatud tervisekaitse ja ohutuse olulistele nõuetele. Direktiivi artikkel 4 sätestab, et liikmesriigid ei keela, piira ega takista oma territooriumil selliste masinate ning ohutusseadiste turuleviimist ja kasutuselevõtmist, mis vastavad direktiivi 98/37 nõuetele.

31. Nimetatud direktiivi sätetele vastavus peab enne masina turuleviimist olema tõendatud EÜ vastavusavalduse ning masinale kinnitatud CE-märgisega. Direktiivi artiklis 8 on kehtestatud vastavushindamise menetlus, mis on iga masinatüübi puhul erinev.

32. Vastavushindamise viib üldjuhul läbi tootja või tema ühenduses registrisse kantud volitatud esindaja. Kui tegemist on kolman-

datest riikidest imporditud masinatega, peab vastavalt artikli 8 lõikele 7 vastavusavaldusega ja märgistusega seotud kohustusi täitma isik, kes masinaid ühenduses turule viib. Sellisel juhul võib vastavuse kontrolli kohustus langeda isikule, kes masina ühendusse importis. Ilmsetel põhjustel ei ole sellist kohustust isikul, kes impordib masina liikmesriiki teisest liikmesriigist, kuigi teda määratletakse siseriikliku õiguse kohaselt „importijana".

33. Direktiivi 98/37 artikli 8 lõike 2 punkti a kohaselt peab tootja tegema ühenduses toodetud masina vastavushindamise ilma kolmanda isiku sekkumiseta. Ta peab koostama direktiivi V lisas ettenähtud toimiku ning veenduma, et vahendid, mida ta kasutas oluliste nõuete täitmiseks, kajastuvad toimikus ning et seda saab vajadusel siseriiklikele asutustele esitada.

34. Teatavatele masinatele, mille ohutegur on suurem ja mis on ammendavalt loetletud direktiivi 98/37 IV lisas, on aga kehtestatud rangem sertifitseerimiskord. Selle puhul peab registreeritud asutus artikli 8 lõike 2 punkti b kohaselt masina näidise alusel läbi viima EÜ tüübihindamise vastavalt direktiivi VI lisale. [5]

35. Juhtudeks, mil IV lisas loetletud masinad on toodetud kooskõlas direktiivi artikli 5 lõikes 2 nimetatud kõiki olulisi ohutusnõudeid reguleerivate ühtlustatud standarditega, näeb artikli 8 lõike 2 punkt c ette vähem rangeid valikulisi menetlusi.

36. Põhikohtuasja menetluse aluseks oleval juhul on tegemist masinaga, mis kuulub direktiivi 98/37 IV lisa, A osa, punkti 9 alla ning mille puhul tuleb seega kohaldada vastavushindamise menetlust, millesse on kaasatud registreeritud asutus. Profiilide painutuspressi selle mudeli turuleviimise ajal, mida puudutab põhikohtuasi, ei eksisteerinud selle mudeli kohta veel tehnospetsifikaate kehtestavaid ühtlustatud standardeid [6]. Järelikult oli EÜ tüübihindamine selle masina puhul kohustuslik. Eelotsusetaotlusest nähtub, et Prantsuse registreeritud asutus oli seda masinat kontrollinud ning sellele tüübikinnituse andnud.

5 — Registreeritud asutuse peab olema esitanud liikmesriik. See peab vastama direktiivi VII lisas registreeritud asutustele kehtestatud miinimumkriteeriumidele.

6 — Ühtlustatud standard profiilide hüdrauliliste painutuspresside kohta (EN 12622) võeti vastu alles 2001. aasta septembris.

37. Direktiivi 98/37 artiklitest 7 ja 10 tuleneb, et kui tuvastatakse, et CE-märgist kandev masin põhjustab ohutusriski, tekivad liikmesriikidel ja tootjal või tema ühenduses registrisse kantud volitatud esindajal teatavad kohustused, mille eesmärk on riski vähendada või see kõrvaldada.

38. Direktiivil 98/37 on tehniliste standardite ühtlustamise „klassikaliste" direktiividega võrreldes kolm eelist. See on paindlikum, sest võimaldab ohutuse kaitseks rakendada uutel tehnoloogiatel põhinevaid parimaid lahendusi, ilma et selleks oleks vaja seadusandja eelnevat sekkumist. Nimetatud direktiivi alusel viiakse CE-märgisega masinate vaba liikumine korraga ellu, kuna liikmesriigid ei saa enam keelata, piirata ega takistada oma territooriumil nende turuleviimist ja kasutuselevõtmist. Viimaks, kui seda kohaldatakse korrektselt, tagab direktiiv kõrgetasemelise tervisekaitse.

39. Eeltoodust järeldub, et direktiiviga 98/37 kaasneb masinate osas tervisekaitse ja ohutuse oluliste nõuete täielik ühtlustamine. Sama kehtib vastavushindamise menetluse puhul. Seega peab masinate osas tervisekaitse ja ohutuse olulisi nõudeid, k.a vastavushindamise menetlusega seotud kohustusi kehtestav siseriiklik kord olema kooskõlas nimetatud direktiiviga.[7]

40. Direktiivis 98/37 ettenähtud süsteemi tõrgeteta toimimise eelduseks on üldise hoolsuskohustuse täitmine mitte ainult masinatootjate poolt, kelle konkreetsed kohustused on kindlaks määratud direktiivis ja selle lisades, vaid ka turustusahela hilisemas järgus osalevate selliste turustusettevõtjate nagu masinate importijate, turustajate ja lõppkasutajate poolt. Nad peavad veenduma selles, et turustusahela varasemas järgus tegutsevad osalised on täitnud nõuetekohaselt neile direktiiviga pandud kohustused. Kui nad jätavad hoolsuskohustuse täitmata, võivad varasema tegevusetuse või tehtud vigade tagajärjed kanduda masinate kasutamise lõppjärku koos kõigi neist tulenevate ohtudega töötajate tervisele ja ohutusele. Sellega seoses võib siseriiklike õigusaktidega kehtestada CE-märgist kandvate masinate importijatele ja teistele turustusettevõtjatele teatud erikohustusi liikmesriigi territooriumil.

7 — 8. mai 2003. aasta otsus kohtuasjas C-14/02: ATRAL (EKL 2003, lk I-4431, punkt 44).

41. Käesolevas kohtuasjas soovib eelotsuse esitanud kohus täpsemalt teada, milline on importija või turustaja kohustuste ulatus ning kuivõrd võib siseriiklikus õiguses neid tegevusetuse eest ohutuse alal vastutusele võtta.

42. Põhikohtuasjas on selge, et Prantsuse tootja soovis direktiivi 98/37 artiklis 10 ettenähtud meetmetega täita oma kohustusi märgistuse ja vastavuse osas. Samuti on selge, et vaatamata CE-märgisele ja vastavusavaldusele ei olnud masin kooskõlas direktiivi sätetega. Neil tingimustel, olles tuvastanud ohu inimeste ohutusele, oleks Soome Vabariik pidanud sama direktiivi artikli 7 kohaselt võtma kõik vajalikud meetmed, et need masinad turult kõrvaldada.

B. *Kohustused, mida võib importijatele või turustajatele siseriiklike õigusaktidega seada*

43. Kui nõustuda, et põhimõtteliselt võivad teatavad importijate või turustajate kohustused tuleneda direktiivist 98/37 ning kui möönda samuti, et neid kohustusi võib siseriiklike õigusaktidega määratleda ning nende täitmist siseriiklike tsiviil- ja kriminaalõiguslike karistustega tagada, peab kohustuste ulatuse kindlaksmääramisel lähtuma esiteks direktiivi sõnastusest ja üldeesmärgist ning teiseks importija ja turustaja tavapärastest toimingutest turustusahelas.

44. On ilmne, et direktiivi 98/37 kohaselt vastutab eelkõige tootja selle eest, et masinad, mida ta toodab, vastavad olulistele ohutus- ja tervisekaitsenõuetele, ning selle eest, et järgitakse neile nõuetele vastavuse hindamise menetlust.

45. Seetõttu oleks direktiiviga 98/37 vastuolus seada sellise masina importijale või turustajale, mille tootja tunnistas selle direktiivi nõuetele vastavaks, kohustus kontrollida nimetatud toote vastavust olulistele nõuetele. Muu hulgas puuduks neil sellise kohustuse täitmiseks vajalikud tehnilised ja spetsiifilised teadmised, mis on tootjal kui ehitajal. Importijatele ja turustajatele siseriiklike õigusaktidega sellise kohustuse panemine

tekitaks masinate vabale liikumisele ühisturul tõsise takistuse, mille kõrvaldamine on just direktiivi 98/37 eesmärk.

46. Komisjon viitas sellega seoses õigustatult otsusele kohtuasjas Wurmser ja Norlaine, [8] milles Euroopa Kohus sedastas, et importijale pandud kohustus kontrollida imporditud toote vastavust kehtivatele eeskirjadele, mille täitmata jätmisel võetakse ta vastutusele, on kooskõlas EÜ artiklitega 28 ja 30 vaid juhul, kui importija saab oma kohustust täita, esitades tootja liikmesriigi ametiasutuse väljastatud sertifikaadi või muu tõendi, millel on analoogne tagatisjõud.

47. Viidatud Euroopa Kohtu praktika pärineb ajavahemikust, mil ühenduse tasemel puudusid kõnealustele toodetele kohaldatavad üldised eeskirjad. Arvestades, et käesolevas kohtuasjas sellised ühenduse eeskirjad kehtivad, oleks kaupade vaba liikumise alase ühenduse õiguse loogikaga vastuolus eeldada, et importijal (või turustajal) on ulatuslikumad kohustused kui need, mida Euroopa Kohus luges EÜ asutamislepingule vastavaks olukorras, kus ei olnud veel ühisnorme.

48. Seega, kui direktiivis ei ole sätestatud teisiti, ei või siseriiklikes õigusaktides ettenähtud kohustused ületada Euroopa Kohtu poolt Wurmser ja Norlaine'i [9] otsuses seatud piire. Järelikult tuleb tõdeda, et iga siseriiklik säte, mis näeb ette importija või turustaja kohustuse kontrollida ise masina vastavust ohutuseeskirjadele, on vastuolus ühenduse õigusega.

49. Nimetatud piiride raames võib importijale ja turustajale siseriiklike õigusaktidega teatud kohustusi kehtestada eeldusel, et need ei ole kokkusobimatud ettevõtjate tavapärase rolliga turustusahelas.

50. Direktiivi 98/37 artikli 2 kohaselt on liikmesriikidel turujärelevalve kohustus. Selle täitmiseks võivad nad seada turuosalistele koostöökohustusi, nagu kohustus aidata tootjalt või tema esindajalt teavet saada, kui kontrollitakse masina vastavust direktiivi nõuetele. Nende koostöökohustuste alla võib

8 — 11. mai 1989. aasta otsus kohtuasjas 25/88: Wurmser ja Norlaine (EKL 1989, lk 1105, punktid 18 ja 19).

9 — Viidatud eespool 8. joonealuses märkuses.

kuuluda ka kohustus teavitada pädevaid ametiasutusi igast turuosaliste tarnitud masinaid puudutavast ohutusega seotud asjaolust niivõrd, kui nad on sellest teadlikud.

51. Lisaks on importijad ja turustajad siseriiklike tsiviil- või äriõiguse sätete alusel üldjuhul kohustatud oma kutsealases tegevuses üles näitama kohast hoolsust ka seoses õiguslike nõuetega, mida kohaldatakse nende poolt müüdavatele toodetele. Täpsemalt võidakse direktiivi 98/37 kohaldamisalasse kuuluvate masinate osas eeldada, et importijad ja turustajad teavad, mis teave peab olema tootega kaasas ja esitatud asjaomase liikmesriigi ametlikus keeles või ametlikes keeltes ning millised tunnused osutavad üheselt sellele, et toode ei ole nõuetekohane, või asjaolule, et toode ei säilitanud vastavust neile ohutusnõuetele, millega see oli kooskõlas selle turuleviimise ajal. Järelikult ei või nad turustada masinaid, mille kohta nad teadsid või pidid teadma neile kättesaadava teabe alusel ja professionaalsete turuosalistena, et need ei olnud kohaldatavate õiguslike nõuetega kooskõlas.

52. Importija või turustaja üldisest hoolsuskohustusest võivad samuti tuleneda spetsiifilisemad kohustused seoses teatavat liiki toodetega, mis võivad ladustamisel või transpordil kergesti kahjustuda.

53. Mul on teatavaid kahtlusi siseriiklike sätete osas, mis näevad ette importija või turustaja vastutuse juhtudel, mil nad ei saanud tugineda sellele, et vastavusavaldus on tõene. Sellise sisuga sätted võivad ületada kahte piiri, mida määratlesin eespool punktides 48 ja 49, kas põhjusel, et need sisaldavad varjatud kohustust kontrollida masina vastavust olulistele nõuetele või seetõttu, et need laiendavad direktiivis 98/37 ettenähtud tootja kohustusi turustusahela hilisematele lülidele. Mõlemal juhul võib tekkida takistusi masinate vabale liikumisele, mis oleks vastuolus nimetatud direktiivi peamise eesmärgiga.

54. Lõpetuseks leian, et siseturu elluviimise käesolevas järgus ei või siseriiklikud õigusaktid enam kehtestada koostöö- või hoolsuskohustuste osas erinevusi sõltuvalt sellest, kas tegemist on turuosalisega, kes impordib masina teisest liikmesriigist, või turustusettevõtjaga, kes osaleb turustusahela mõnel teisel tasemel. Eriti kui tegemist on suuremahuliste esemetega, ei kattu turustusvõrk enam liikmesriikide territoriaalsete piiridega.

V. Ettepanek

55. Eeltoodut arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Korkein oikeuse esitatud eelotsuse küsimustele järgnevalt.

„1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. juuni 1998. aasta direktiivi 98/37/EÜ masinaid käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta sätted välistavad selliste siseriiklike sätete kohaldamise, mis näevad ette, et:

— sellise masina importija või turustaja, mis kannab CE-märgist ja millega on kaasas EÜ vastavusavaldus, peab hoolitsema selle eest, et see masin vastaks nimetatud direktiivi olulistele nõuetele;

— masina importija või turustaja peab täitma kohustusi, mis on nimetatud direktiivi kohaselt tootja kohustused.

2. Seevastu ei välista direktiivi 98/37 sätted selliste siseriiklike sätete kohaldamist, mille kohaselt peab importija või turustaja tsiviil- või kriminaalõigusliku vastutuse tekkimise ähvardusel:

— veenduma, et masin kannab CE-märgist;

— veenduma, et tootja või tema esindaja on läbi viinud vastavushindamise menetluse;

— nõutama allkirjastatud EÜ vastavusavalduse ja veenduma, et see on koostatud asjaomase masina mudeli kohta ning sisaldab vastavat nõuetekohast teavet;

— veenduma, et masinaga on kaasas EÜ vastavusavaldus.

3. Juhul kui masinal ei ole importimisel kaasas EÜ vastavusavaldust ühes selle riigi keeltest, kus seda kasutama hakatakse, peab importija või turustaja kutsealase hoolsuse kohaselt täitma selle kohustuse isik, kes viib masina kõnealusesse keelepiirkonda. Eeltoodu kehtib ka kasutusjuhendi puhul.

4. Direktiivi 98/37 sätted ei välista põhimõtteliselt ka importija või turustaja vastutuse tekkimist, kui ta teadis või pidi teadma, et masin ei vasta kohaldatavatele olulistele nõuetele, tingimusel et nõutud hoolsuse tulemusena ei teki tal kohustust kontrollida ise masina vastavust olulistele nõuetele ega muid kohustusi, mis on direktiivi kohaselt tootja kohustused."